

3 VZTAHY MEZI ŽÁKY A UČITELEM – ADAPTABILITA POTŘEBÁM ŽÁKŮ

Různé podoby vztahů mezi učitelem a žákem jsou dlouhodobě jedním z ústředních témat zájmu nejen analytických zpráv České školní inspekce. Všechny dosavadní zprávy z posledních let (např. PISA 2015, TIMSS 2015 a 2019, PIRLS 2016 a další z řady tematických zpráv) se zabývaly touto problematikou nejen z úrovně žáků, ale taktéž z úrovně samotných učitelů (učitelské dotazníky) a škol (ředitelské dotazníky). Šetření PISA 2018 sleduje problematiku z pohledu žáků, ředitelů škol v rámci ředitelských dotazníků a v omezené míře též učitelů (skrže modul TALIS-PISA link). Ústředním zájmem předložené sekundární analýzy je dílčí problematika adaptability výuky ze strany učitele a vnímání samotných žáků, jak takové vztahy s učitelem vypadají a jaké mohou mít potenciální efekty ve vztahu ke skóre žáků z testu čtenářské gramotnosti.

Vzhledem k tomu, že problematika vztahů mezi žáky a učitelem je, obdobně jako well-being žáků a rušivé klima ve třídě, velmi abstraktní a je měřená mnoha latentními koncepty, tyto jsou vyjádřeny celou řadou indexů.

Zájem učitele (TEACHINT)

“Bylo zřejmé, že nás učitel rád učí.”

“Nadšení učitele mě motivovalo.”

“Bylo zřejmé, že se učitel rád zabývá probíraným učivem.”

“Na učiteli byla vidět radost z výuky.”

Index sledující míru, do jaké žáci souhlasí s několika výroky ohledně zájmu učitele v posledních dvou hodinách češtiny (někdy též označovaném “nadšení učitele”).

Vyšší hodnota indexu znamená, že žáci vnímají, že učitel má o výuku žáků zájem či přímo projevuje nadšení z vyučovaného předmětu.

Přizpůsobení výuky učitelem (ADAPTIVITY)

“Učitel svůj výklad přizpůsobuje potřebám a znalostem třídy.”

“Učitel individuálně pomáhá žákům, kteří obtížně chápou nějaké téma nebo cvičení.”

“Pokud většina žáků nerozumí probírané látce, učitel změní způsob svého výkladu.”

Index sledující z pohledu žáků, do jaké míry učitel přizpůsobuje výuku češtiny zájmu a potřebám žáků. Index je konstruován z několika otázek.

Vyšší hodnota indexu značí žáky vnímanou silnější adaptabilitu výuky ze strany učitele.

Podpora učitele (TEACHSUP)

“Učitel má zájem o studijní pokroky každého žáka.”

“Učitel pomůže žákům, kteří potřebují pomoc.”

“Učitel pomáhá žákům s učením.”

“Učitel vysvětluje látku tak dlouho, dokud žáci učivu neporozumí.”

Index podpory učitele sleduje odpovědi žáků na otázky měřící, jak často učitel projevuje zájem a poskytuje žákům podporu, pokud mají s výukou problémy. Index je konstruován ze čtyř otázek.

Vyšší hodnoty indexu značí žáky vnímaný častěji projevovaný zájem a podporu ze strany učitele.

Stimulace zapojení do výuky (STIMREAD)

“Učitel vybízí žáky, aby vyjádřili vlastní názor na nějaký text.”

“Učitel pomáhá žákům najít v jejich životě souvislost s příběhy, které čtou.”

“Učitel žákům ukazuje, jak informace získané z textu navazují na to, co už znají.”

“Učitel pokládá otázky, které žáky motivují k aktivní účasti v hodině.”

Index stimulace zapojení do výuky sleduje, do jaké míry žáci vnímají stimulaci ze strany učitele k zapojení se do výuky češtiny. Index je konstruován z několika otázek.

Vyšší hodnoty indexu znamenají častější vnímání stimulace zapojení do výuky ze strany učitele samotnými žáky.